

Redactiunea

se affie in

Strat'a tragatoriului

(Lövész-utca), Nr. 5.

Articollele nefrancate nu se primescu
 decât numai de la correspondintii re-
 dactari ai „Federatiunii.“ *Scissors*
 si *nomine* nu se publica. Articolli tra-
 ducuti si nepublicati se voru arde si nu-
 mai la cerere espressa se retorna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, commercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune 3 fl. v. a.
 Pre siesse lune 5 „ „ „
 Pre annulu intregu 10 „ „ „

Pentru Romanii:

Pre an. intregu 30 Fr. = 90 Lei n.
 Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
 Pre 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. tace'a timbrale
 pentru fiesce-care publicatiune sepa-
 ratu. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
 Unu esemplariu costa 10 cr.

B.-Pest'a 21/9 Martiu, 1874.

Noulu ministeriu. Negur'a in care se
 ellise crisea ministeriale disparu in
 si situatiunea se lumina. Din cao-
 rinatoriu si distructiv, in care
 statulu ungurescu plutiá fara con-
 tatoriu, lassata in furi'a valurilor
 man'a sortii, — se ivi in dfu'a a
 ru-spre diecea unu ministeriu nou,
 apusu si carpitu din omeni vechi si
 ni. Stefanu Bittó, fostu odeniora mi-
 stru de justitia si actualu presiedinte
 meri deputatiloru, fu eri dupa ame-
 dia insarcinatu de Domnitoriulu cu
 marea noulu cabinetu. Acestu nou
 netu, care asta-di va depune jura-
 mentulu de fidelitate in manile Domni-
 torulu, s'a constituitu definitivu si se
 compune din urmatorii membri: Bittó,
 ministru presiedinte; cont. Iuliu Szapáry,
 ministru la interne; Colomanu Ghiczy,
 ministru finantie; cont. Iosifu Zichy, la
 comunicatiune; Dr. Teodoru Pauler re-
 mane la justitia; Augustinu Tréfort, la
 te si instructiunea publica; Georgiu
 Bartal, la commerciu; Albertu Szende,
 mane la militie; br. Albertu Wenk-
 ler, remane langa person'a Domnito-
 rulu, si cont. Petru Peiacevicu remane
 ministru Croat'a si Slavoni'a. — Decre-
 tu de numire se voru publicá in foia
 oficiala de mane. — Adeca a fara de
 respectivu doi. — cá-ci Bittó fu
 ministru, — tott ocelati ministri
 cabinetulu lui Szlávý remanu. De
 ce Col. Ghiczy d'in nou'a partita
 trale si Georgiu Bartalu d'in partit'a
 hiloru conservatori cu colore clerice,
 intrara in noulu cabinetu, acestu-a
 pote considerá ca unu ministeriu de
 mane si totodata de transitiune cu
 dia forte scurta, avendu a funcioná
 a dupa votarea bugetulu commune,
 yomu gressi botediandu-lu „mini-
 stru pentru delegatiuni.“ Domnitoriulu
 vocasse delegatiunile pre dfu'a de
 Aprile, a. c. si fiindu cá serbatorile
 secloru erau aproape, in timpulu ce se
 i potu tiené siedintie, erá neapperatu
 lipsa, ca Camer'a se alega pre dele-
 gati, prin urmare erá timpulu supremu
 constituí noulu ministeriu. Preve-
 tile nostre se implinira: Andrassy re-
 mane inca pre unu timpu domnu allu

situatiunii; membrii noulu cabinetu, a
 fara de Bartal, sunt aderintii sei si ai
 politiceii salle.

Tote incercárele lui Andrassy, d'a
 prinde prin Szlávý pre Sennyei, au re-
 masu fara effectu. Sennyei asepta
 se sosesca timpulu partitei salle, caadu
 altu factoru se nu pota turburá politic'a
 sa. Se dice cá Sennyei, pretestandu grea
 indispusetiune, n'ar fi primitu la sine
 pre Szlávý, candu acestu-a, dupa rup-
 tur'a negociatiuniloru cu Ghiczy, ve-
 nisse a-lu rogá: au se intre in cabine-
 tulu seu, au se se insarcine insu-si a
 constituí noulu ministeriu, — acest'a
 inse nu o credemu, cá-ci cum altmintrea
 poteá se affie Szlávý resolut'a vointia a
 lui Sennyei, nu numai d'a nu intrá in
 cabinetulu seu, ci neci d'a primi insu-si
 insarcinarea constituirei noulu mini-
 steriu? Apoi assemenea purcedere vete-
 matoria d'in partea lui Sennyei nu poteá
 fi justificata.

Avemu dara ministeriu; dorerile
 nascerii salle au fostu mari si indelun-
 gate, viet'a sa are se fia assemene dore-
 rosa, inse de scurta durata; aceste sunt
 presemnele inaugurarii salle.

Col. Ghiczy avu alalta ori (19. l. c.)
 consultatiuni cu Csengeri, Széll, Wen-
 ninger si altii, ceea ce ne face a crede
 cá Dsa si-cerca si lumina financiaria si
 unu subsecretariu de statulu la finantie.
 Omulu este betranu si cu tota intelli-
 ginti'a sa emininte, cu anevoia se va poté
 orientá fara ajutoriulu unei capacitati
 de specialitate. Acest'a va fi fostu caus'a
 cá Ghiczy numai eri (20. l. c.) se decise
 a primi portufoiulu financierulu, adeca
 dupa ce se assecurasse de ajutoriulu
 unni omu de specialitate. — Multa truda
 au costatu a induplecá pre fostulu mi-
 nistru Ios. Zichy, ca se primesca portu-
 foiulu ministeriulu de comunicatiune,
 d'insulu pretestá multele agende fami-
 liarie ce cadu asupra-i in urmarea even-
 tualei numiri a tata-ne-seu de internun-
 ciu la Constantinopole, si numai la di-
 rect'a Constanti'a a Monarculu d'a vedé
 odata inchiata cris-a ministeriala, se de-
 cise in fine eri dupa amedia di, a primi
 noulu portufoiu, in loculu cellui de com-
 merciu, ce l'avusse mai nainte.

Membrii noulu ministeriu se adu-
 nara eri la consultare si se intiellesera
 intre sine a starul la partit'a deakiana,

ca se alega pre Szlávý de presiedinte
 Camerei. Bittó in conferinti'a de sera a
 clubulu propuse numirea, ce fu primita
 cu unanimitate, Szlávý inse declina ono-
 rea, dicandu cá dupa atáte furtune are
 neapperata trebuinti'a de linisce si re-
 pawsu, multumindu-se a plini in viitoriu
 detorintiele de deputatu. — Acum vomu
 vedé consolidá-se va partit'a deakiana?
 spriginí-va pre noulu ministeriu? in-
 cetá-voru dissensiunile in sinulu ei?
 si anume fractiunea Lónysiana ce at-
 titudine va luá? Totu atáte intrebari
 de la cari depinde viet'a mai lunga seu
 mai scurta a carpituri ministeriale.

Daca ar fi isbitu coalitiunea si prin
 urmare Tisza ar fi intratu in ministeriu,
 atunci dinsulu erá sufletulu noulu
 ministeriu, asta-di cu fusiunea ar trebui
 se devina Ghiczy spiritulu conducatoriu,
 inse cunoscundu energi'a lui Bar-
 talu, credemu cá acestu-a va miscá tote
 spre a-i disputá influinti'a eschisiva, de
 nu cum-va si antáietatea; cunoscandu
 mai de parte differinti'a de principie
 intre Ghiczy si Bartalu, mai alessu in
 cestiunile besericesci, de acum potemu
 prognosticá frecari intre acesti doi mi-
 nistri, luati pote in ministeriu, pentru a
 se controlá si ecuilibrá unulu pre al-
 tulu. Acest'a ar urmá de siguru, daca
 regularea calamitati finantie li-ar
 mai lassá timpu liberu si pentru alte
 cestiuni, seu daca viet'a acestui mini-
 steriu ar durá mai multu, decâtu se
 crede cu tota probabilitatea. In tota in-
 templarea: spinosa este callea noulu
 ministeriu, atátu pentru greutatea
 sarcinei, cátu si mai alessu pentru cá-i
 lipsesce spiritulu conducatoriu.

De multu n'amu mai avutu occa-
 siune a vorbí despre celle ce se petrecu
 in sinulu natiunii franceze. Adunarea
 de la Chislehurst si proclamarea prin-
 cipelului imperialu de maiorennu si pre-
 tendinte legalu la tronulu Napoleonidi-
 loru, electrisá de nou spiritele, cari de
 unu tempu incoce pareau a fi coplesite
 de unu indiferentismu generalu. Pre-
 candu republicanii conservatori si radi-
 cali porta lupt'a sterile contr'a monar-
 chistiloru inarmati cu dreptulu divinu,
 pre atunci bonapartismulu face pro-
 gresse gigantice si cuceriri mari nu nu-
 mai printre massele poporului de la

tierra, ci si printre sfrurile intelligen-
 tiei si a barbatiloru de statulu. Doved'a
 cea mai eclatanta, cumca partit'a bona-
 partista se semte asta-di tare si mare,
 ni-o offere adunarea numerosa de la
 Chislehurst, la carea au participatu
 vre-o câte-va mii de francesi, si passi-
 rea pre facia a junelui principe impe-
 rialu ca candidatu la tronulu francesu.

Din urmatoriele passagie, scose din
 vorbirea junelui principe imperialu,
 pote se vedea ori si cine increderea cea
 mare ce dinsulu o are in planurile salle
 pentru viitoriu.

„Domniloru! Sosirea Dv. in acestu locu
 precum si adresele numeroze ce le-am pri-
 mitu, mi-dovedescu cátu de ingrigitu este
 Franci'a pentru sortea sa viitoria. Ordenea
 este assecurata prin spad'a ducelui de Ma-
 genta;... inse ordenea materiala nu este
 un'a si aceea-si cu siguranti'a. Viitoriulu
 remane obscuru si nesiguru... Plebiscitulu
 este salutea si dreptulu; ellu singuru dá
 guvernulu poterea si tierrei una noua era
 de indelungata siguranti'a... Dar ore Fran-
 ci'a, daca i se va pune liberu intrebarea,
 indreptá-si-va ea privirile a supr'a fiului
 lui Napoleonu III? Daca numele lui Napo-
 leonu pentru a opt'a ora ar eest din urnele
 poporului, atunci sum gat'a a luá a supra-
 mi responsabilitatea cu carea votulu nati-
 unii me insarcinedia;... daca altu guvern
 ar intruni maiortatea voturiloru, atunci cu
 stima si respectu me voiu suppone voin-
 tiei tierrei...“

Se nu uitámu inse, cá factorulu prin-
 cipalu care dirige si conduce partit'a
 bonapartistiloru, este Rouher, si precum
 se vede, dinsulu crede a fi pusu dejá
 man'a pre acelle fire, prin cari spera se
 lege destinele Franciei éra-si de dinasti'a
 Napoleonidiloru.

Decurgerea Crisei ministeriale.

„Correspondinti'a pestana“ scrie de-
 spre decursulu crisei urmatoriele:

Eri (in 17.) n'au isbitu coalitiu-
 nea, asta-di si fusiunea cu partit'a lui
 Ghiczy, respectivu intrarea lui Ghiczy
 in ministeriulu lui Szlávý trebuie con-
 siderata ca definitivu.

Szlávý, incunoscintiatu eri despre
 conclusulu centrului stangei, s'au adres-
 satu cátra Ghiczy cu intrebarea: de este

FOISIOR'A.

Girolamo Savonarola.

(Lineaminte istorice si biografice.)

(Urmare).

In Aprile 1492, Lorenzo, care pana
 inceca fusese bolnavu, cadu pre patulu
 morte. Atuncea se presenta la patulu de
 te in vila Careggi de langa Florenti'a,
 erulu dela St. Marco.

Nu se pote soi cu siguranti'a deca ellu veni
 omatu, ne chiamatu, oferi inse murindului
 colatiunile religiounei si in fine la cererea lui
 nso, i dede si binecuventarea. In 8.
 ile repausá Mediceulu in etate inca nu
 44 anni. Si astfelu unulu din acesti
 mari barbati, cari s'ar poté numi „bar-
 providentiali“ ai Florentiei, pasesi aren'a
 si in ultimulu patriaru allu seclului XV.
 candu aru fi voitu se faca locu cel-
 altu.

Savonarola inse convingendu-se totu mai
 tu, cá se affia in ajunulu unui punctu de

manecare decisivu pentru sortea Italiei, con-
 tinuá in predicerile salle, ce d'in di in di sunau
 cu unu tonu de mai mare siguranti'a. „Sa-
 bi'a Domnului preste tierra, in curendu si
 repede!“ esclamá ellu odata si éra-si deal-
 tadata se esprimá asupr'a sabiei acelei-a si
 mai claru: are se venia unulu preste Alpi
 in Itali'a assemenea lui Ciru, despre care au
 pre d'asu Isai'a.

In tom'a annulu 1494. Carolu VIII,
 regele Franciei, trecu Alpii cu potere ar-
 mata in Itali'a, pentru cá se realizeze pre-
 tentiunile junei ease d'Anjou asupr'a coronei
 Neapolei si a cucerí regatulu. Principii ita-
 liani erau, cari 'lu indemnau si animau spre
 acest'a. In fruntea loru se affia Ludovicu
 Sforza, Arapulu, ducele de Milanu' care
 astfelu voia se se apere in contr'a regelui
 Ferdinandu allu Neapolei. Pre la inceputulu
 lui Octovre Carolu, favorisatu de fortun'a
 armeloru salle si de opiniunea publica cor-
 rupta, sta la fruntariile Florentine si cu as-
 saltu ocupá locurile d'in apropiare.

Petru Medici, fiulu, lui Lorenzo nu' erá
 nici decum capabile de misiunea sa intr'o
 situatiune atátu de critica. Condussu numai

de interese egoistice se aliá la inceputu
 cu cas'a domnitori de Neapole, in contr'a
 Franciei, permitiendu-i-se ajutoriu ca se
 ajunga in posesiunea unu principatu ade-
 veratu si creditariu si la titlu de principe.
 Acest'a erá politica contraria nu numai tra-
 ditiuniloru salle familiari, ci si intereseloru
 commerciale alle Florentiei. Ajungandu inse
 a fi periculu d'in partea Franciei totu mai
 amenintatoriu si crescundu amaritiunea in
 Florenti'a totu mai multu, Petru affia cá
 este mai prudente se faca pace cu Carolu.
 Avendu si de astadata numai interesele salle
 egoiste in vedere inchaiá pacea subtu con-
 ditiunile celle mai umilitorie pentru Floren-
 tini. La scirea incheiarei acestei conventiuni
 intr'unu modu atátu de arbitriaru erupse
 conspiratiune in Florenti'a. Petru fu alun-
 gatu si guvernulu Mediceiloru fu restornatu
 precum predissesse Savonarola. Se decise a
 se tramite indata solia la Carolu, pentru ca
 se cera conditiuni mai de suferitu. In aceea
 solia fusera alessi patru cetatieni fruntasi,
 caroru-a ca allu cincile asociatu li-se dede
 priorulu de la St. Marco, pre care opiniu-
 nea publica 'lu designasse ca cellu mai ca-

lificatu si mai capabile de a servi ca grai-
 toriu. In Pis'a solia fu primita in audientia
 solemná si aici Savonarola si tienu cuven-
 tarea. Ellu de anni predissesse despre unulu
 care va veni preste Alpi ca instrumentu allu
 lui D. dieu pentru purificarea si reformarea
 Italiei si a besericei. Deci cine altulu poteá
 se fia, de nu domnitoriulu Franciei, inaintea
 carui-a se affia ellu in acele momente su-
 preme. In acestu intiellesu tiené ellu cu-
 ventarea cátra regele, caruia de si celle mai
 multe i-se pareau curiose, totu-si intiellesse
 atáta, cá in Savonarola, care l'au numitu
 „instrumentu divinu“ affia unu partisanu
 allu causei francise in Itali'a. Despre unu
 resultatu nemediu-locitu allu acestei solie
 nu ni este cunoscutu nemic'a. Inse dupa
 intrarea lui Carolu in Florenti'a, se inchaiá
 tractatulu, a carui conditiuni erau inca de-
 stullu de aspre.

In 28 Novembre 1494. regele plecá din
 Florenti'a, pentru ca se-si continue drumulu
 seu victoriosu si mai fara versare de sange,
 precum o predissesse Savonarola, ocupandu
 in 21 Februariu 1495. Neapole. In 21 Maiu,
 se si intorse in Franci'a. Dara pre cátu fu

aplecatură acum, — după ce Col. Tisza nu primesce portufoiul, — ca să intre în ministeriu conform promisiunii sale? Ghiczy au declarat, că neîntrebuțind coalitiunea, d'insulă nu pot să intre în ministeriu. Era la întrebarea lui Szlávy: fire-ar dora aplecatură a primii în sarcinarea d'a constitui noul cabinet? răspuns Ghiczy, că acestă neci cu privire la etatea sa nu pot, neci impregiarile nu-lu erta. De altminteră cătu pentru intrarea sa în cabinetul lui Szlávy vre mai întâiu să consulte pre amicii săi de principie și răspunsul său lu face aternatoriu de la deciziunea lor. — Szlávy ceru a i-se da răspunsul până astă-di la 2 ore după amedia-di.

Partit'a lui Ghiczy tînu astă-di (18. l. c.) la 10. ore d'in dî conferinția, în care Ghiczy narră în liniamente cursul negociațiilor și punctul său de vedere, provocand pre partesanii săi a se declara. Majoritatea aprobă purcederea lui Ghiczy, era unii doriau intrarea lui Ghiczy în cabinetu spriginindu staruintele de fusiune, anume Em. Ivanc'a argumentă pentru fusiune. Se dîce că Ivanc'a ar fi declarat totodată că prin conclusul partit'ei se crede îndetoratu a-si depune mandatul, pentru că essistint'a separata a partit'ei centrale nu o mai crede a fi neci justificata, neci întemeiată.

Dupa ce Ghiczy enuncia conclusul că va răspunde negativu lui Szlávy, s'au luat conclusul a-lu încunoscintă simplu prin epistola, că Ghiczy, după întîllegerea avută cu partit'a sa, nu pot intra în cabinetu.

Înainte de amedia-di Szlávy au cerțat și pre Sennyei, care i declară scurtu: că nu este dispus neci a intra în ministeriu lui Szlávy, neci a se în sarcină cu constituirea noului ministeriu. — La două ore după amedia-di Szlávy se dusse la imperatul spre a-i declara că după ce tote negociațiile pentru constituirea cabinetului au rămas fără de rezultat se vede sîitu a-si cere acum demisiunea. Domnitoriul i primii demisiunea, autorisandul a notifică acestă în conferinț'a de adî sera a clubului Deakistilor.

Szlávy popuse apoi Domnitoriului mai multe persoane pre cari le credeă apte de a pot constitui noul ministeriu. — D'între aceste imperatul chiamă la sine pre Bittó presedintele camerei, cu care se consultă de la 4—5 ore. Resultatul acestei consultări nu se scie încă. După audientia Bittó se consultă cu Szlávy, cu care d'impreună merse în clubul Deakistilor.

Brasiovu, in 15/3 1874.

Infratirea deochiată! Se scie cumca în 22. Aprile 1871. atunci candu Sassii brasioveni tîneau serbatori demonstra-

tive pentru victoriile teutonilor asupra GalloFrancilor, Ungri, Romani și Nemți d'in Brasiovu fac ra legatură de infratire, și în punctul I. alu pactului fundamentalu s'au legatu, cumcă în tote cauzele publice locale, era conformu punctului II, în alle patriei, voru purcede solidaruu. Solidaritatea acestă s'a și observatu unu timpu în cătu Romanii mergeau la balurile unguresci, unde unguirii jocau „romana”; unguirii veniau la balurile romanesci, și romanii jocau „csárdás”. S'a observatu solidaritatea în gradu și mai mare, candu cu alegerile pentru dieta de Pest'a, la 1872. Se scie că atunci-a, d'in cauza că Sassii cu nedreptulu stersera vr'o 700—800 romani și unguiri d'in listele alegatorilor, și d'in cauza ca regimulu, cu tote deputatiunile tramisese la d'insulă și cu totă infratirea dede dreptu Sassilor; — Romani — Unguri și Nemți, declarara serbatoresce, passivitatea și se abstinura de la alegeri. Se pare înse că acestu-a a fostu punctulu de culminatiune a infratirei. De atunci lucrulu rămasse balta. Pote că nu era ocasiune unde coalitiții să-si arrete activitatea; pote că unii erau desgustati de pucinelu resultatu ce lu potura arretă până acilea. Mai dîcu, că infratirea trebui să langediescă și d'in acea cauza, că-cî Sassiloru li successe a departă d'in Brasiovu pre anim'a totului, pre inspectorulu scolaru Ludovicu Réthy apoi că si presedintele comitetului permanentu allu coalitatorilor, Ioanne Branu de Lemény înca devenind inspectoru scolaru confess. se departă d'in Brasiovu.

Cauzele înse în cari coalitiții ar fi obligati să lucre în solidaritate au sîitu. Si ce se întempla? Ministrulu de interne dă cunoscut'a sa ordinațiune către universitatea natiunei sassesci, prin carea i denega dreptulu de reprezentatiune; universitatea cetatei și districtulu Brasiovilu, votéza reprezentatiune către dieta, pentru punerea în stare de accusa a ministrului pentru calcarea constituiției. Romanii nu votéza în contra. — Totu aceea-si universitate face reprezentatiune în contr'a proiectulu de lege pentru nou'a impartire teritoriale a municipielor cerendu sustinerea fundulu regescu; Romanii votéza cu sassii. Unguriu la tote acestea stau uimiti. Între cei infratiti nu se facusse nece o întîllegere de procedere solidară. *Infratirea sa deochiată!* Si acum se trediesce „Nemere” foi'a secuiesca d'in locu, și infuriata asupra universitatii cetatei și districtulu Brasiovu, pentru cutediarea cu care se pretinde punerea unui ministru magiaru sub accusa, rechiamă pre coalitiții la vietia și eschiamă: „Si tu Brasiovilu, Brasiovilu infratirei, era nu allu prodițiunei, scria și tu pre flammur'a ta patriotica cuvintele „Brasiovilu înainte!” și fii conducatoriu în lupt'a pentru egalitate și fra-

cea aristocratică, care și aveă loculu în magistratura, era cea alta: partid'a poporului — popolani. În capulu acestei-a se puse priorulu de la St. Marco.

Ideile sale despre statu și constituițiune le depusesse Savonarol'a într'o scriere a sa. Între cele trei forme de guvernare, pre cari le citédu și adeca: cea monarchică, cea aristocratică și cea democratică, lui i-se pareă a fi cea mai convenabilă: monarchi'a. În punctulu acestu-a ellu urmă tradițiuniloru teoriei lui Aristotele și scolasticulu Tom'a de Aquinu, din care ellu reproduce estrasse asemenea sublimulu poetu Dante. Unde înse, — observă cu dreptu, — este vorb'a de a introduce constituițiune pentru poporu, trebuie să se iese în consideratiune caracterulu, temperamentulu și istori'a poporulu. Astfelu guvernulu monarchicu nu răspunde pentru popore inteligente, de unu temperamentu vivace și energicu, care nu se lasa usioru a fi guvernate de unulu singuru, afora numai dacă voru fi tirannisate. Înse fiindu că poporulu Florentinu posedea aceste calitati într'unu gradu eminente, ellu nu ar poté sufferi unu guvernulu monarchicu,

tietate. Voi nationalitati adduceti-ve aminte de acellu juramentu santu, pre care l'am depusu unulu altu-a înaintea altariulu patriei. Stati la rondu și declarați cumca voi remaneti în dille senine și norose fii credentiosi ai acestei patrie millenarie. Protestati în contra presupunexii, că în numele vostru, ca și cum ar fi și d'in incredintiarea vostră, mani profane, să ne sferțice constituițiunea. Si în fine demonstrati cumca nu sunțeti sclavi fora de vointia. — cumca aveți vietia și drepturi și că le sciti aperi.

Si la tote acestea imbarbătari entusiastice, nu răspunde nece unu echo.

D'in contra, Romanii Brasioveni, — cari la 1872. pusera candidati guvernamentali pentru dieta, în dillele acestea tramisera adresa de incredere, unui deputatu oppositionale de partit'a natională; ceea ce bine au facutu, dar d'in acestea și multe alte cauze dîcu apoi omenii, că „infratirea s'ar fi deochiatu,” și „Nemere” indesiertu se silesce a-i stinge carbunii că-cî cu greu o va poté vindecă de deochiu.

C e.

Relatiunile nostre de comunicatiune cu Orientulu.

Sub acestu titlu „P. Lloyd” publica una epistola deschisa a deputatulu E. Horn către redactorulu acestui dîariu. Acesta epistola, scrisă în 9. Martie pre vaporulu „Tegetthoff” care pre tempulu acellu-a strabateă undele Dunării de jos, este de mare interessu și însemnătate pentru noi. Dlu Horn, care dîce că face una calletoria în Orientu, se occupa în epistol'a sa de cestiunea regulării portiloru de ferru, vorbesce de mediulocele de comunicatiune între Ungari'a și tîenurile Dunării de jos, cari după D-sa sunt piati'a adeverată și naturale pentru vinderea productelor unguresci, atinge apoi cestiunea punctelor de junctiune între călile ferrate unguresci cu cele romanesci, și în fine se face advocatulu nechiamatu allu locuitoriloru din confiniele militari provincialisate, despre cari dîce, că sunt gat'a a face totu, ca în cellu mai scurtu tempu să devina unguiri perfecti, în limba și sentiminte.

Ecce ce dîce, între multe altele, d. Horn, marele unguuru d'însentiminte a poporulu alessu, dar în fine blastematu de Ddieu:

„Societatea mea de pre vaporu de două dille încoce mi-vorbesce necontentu și pre lungu și latu de două cestiuni, pre cari le tînu asié de importante pentru Ungari'a, încatu me semtu indemnatu a atrage cu totu adinsulu attentionea cercuriloru mai înalte a supr'a acestoru cestiuni.

Un'a și cea d'antâiu sînt comunicatiunile nostre cu Orientulu. Cu tote ocasiunile și din tote partile, în camera, — în diurnalistica și pre totîndeni se accen-

chiaru și dacă ar fi bunu și perfectu. Istori'a și datinele poporulu Florentinu reclama unu regimu democraticu republicanu. În spiritulu acestu-a vorbiă și influinția ellu opiniunea publica de pre amvonu, ficșandu-o astfelu în directiunea acestă, care afflă simpatie chiaru în sal'a de consiliu. Se decise infintiarea unui consiliu mare, compusu d'in cetatieni maturi, adeca cari trecusse preste 30 anii și acestu mare consiliu era apoi suveranulu.

Savonarol'a isbutisse în lucrulu principalu. Înca un'a i mai jaceă pre anima — amnesti'a. Toti erau fii a unei și acellei-a-si patrie, fără considerare de trecutulu lor și se fia partasi libertatiloru comune, cari le garantasse nou'a constituițiune, ce oferă tuturoru drepturi egale. Amnesti'a înca o castigă. Notarulu Uiroli dîce: fără predicele acestui parinte, ar fi cursu în cetate paraie de sange. Înse cuvintele și autoritatea sa impede-cara realizarea ideiloru de resbunare.

Nu încape nici o indoială, că Savonarola fusse architectulu noiei constituițiuni. Ellu semtiă a fi chiamatu la acost'a, în acellu tempu criticu. În affacerile proprie alle gu-

tua cu totă puterea cuventulu, că turile Dunării de jos și întregu 0 tulu sunt cea mai naturale piatia pentru vinderea productelor nostre îndustriale și chiaru și pentru a productelor naturale. Acestă assertiune nu se poté testă, înse afara de acestă Orientu offere înca și alte avantagie, asié în de fomete Orientuleste una sorgintă înse și indispensabilă pentru aprovizionarea stra. Acestă sa doveditu anululu și si mai vertosu anululu currente, candu cipatele dunarene cu cea mai mare p nire ni offeru prisosulu lor pentru acirirea lipselor nostre. Din nice una alta n'amu poté să ni procurămu cer necesarie mai efinu decâtu din tînu Dunării de jos. Tocmai acum affai cellu mai competentu sorgintu, că, grău fi astă-di cellu pucinu cu unu florenu efinu în Budspes't'a, dacă transporturil principalele dunarene ar fi potutu a la tempu la loculu de destinațiune. Înse ascepta de multu la portile Ungariei și mène nu le lasa să intre. Candu am aeri cu vaporulu la Orșiov'a, unulu d' socii mei de calletoria mi-arretă între tele unu sîru întregu de năi de alle încarcate cu bucate, cari de sîepte în daru ascepta aci momentulu d'a mai departa. Si dacă cum-va nice în cursulu acestei lune nu voru poté strabate parte, voru fi în fine necessitate a se înapoi la Braila, și de aici la Marsilia ora-ce nu se poté espune pericululu d'a pretiulu marfei prin lung'a asceptare a vortosu prin apropiarea secerisulu veni

Unu incidente ca și acestu-a este elocinte ca ori și ce declamatiune. Dacă în de aceste sîepte lune navigatiunea ar fi stu impededata prin sloii de ghiatiă Dunare, precum în alti anii s'a întem atunci cu resignatiune ar trebui să prî una asemene calamitate elementaria. Prin tîenurile aceste nice nu s'a v estu-tempu vre-o urma de ghiatiă. Tot dec'a a fostu și este înca starea mica din care cauza între Drencov'a și Orșiov'a nice naiele cele mai usioru încarare pota strabate. Său cu alte cuvinte: reea cataractelor și regularea portiloru ferru este pentru Ungari'a una cestiune nomica de essistintia, dacă cum-va vor de unu sboru însemnatu comerciulu și cu ajutorulu fluviulu puternicu și vîna factoru mediolocitoriu între Orientu și Occidentu.

Înse desavantagiulu stării actuale cruriloru se semte forte tare chiaru transporturile de persone. Lini'a Pest' ziasiu este necontestabilu cea mai placă coa mai directă spre a ajunge din Occidentu preste Vienn'ain Orientu. Înse tempulu de prosaica cere înainte de totu unu tranșite și securu. Navigatiunea pre Dunare corespunde acestoru cerintie chiaru din multeloru pedece, cu cari are d'a se lupta între Moldov'a, Drencov'a și Orșiov'a. de presinte ne bucurămu de tempulu mai placutu; ghiati'a și negur'a cari d

sesse de simpatica primirea Francesiloru în Itali'a, pre atātu de iute urmă acum'a contrariulu. Înse ce e dreptu nu fără vin'a lor. Acellu-a-si Ludovicu Marcu care chiamasse pre Carolu era acum suffletulu ligei, ce se închiasse în contr'a Francei, între Milanu, Veneti'a, Pap'a de la Rom'a, regele de Arragoni'a și între imperatulu romanu Massimilianu. Numai Savonarola, care la reintorcerea regelui vorbisese mai de multe ori cu d'insulă pentru interesele Florentiei, și împreună cu ellu statulu Florentinu se tîneă de aliantia închiasata cu regele Francei, de si acestu-a nu răspundeă acceptatorulu sale si nu se tîneă de implenirea punctuatiuniloru de aliantia. Indesiertu lig'a invită pre Florentini să fia de partida lor. Savonarola era cellu ce se oppuneă din resputeri.

Mai interessanta, decâtu politic'a esterna a lui Savonarola, era acum rolulu ce-lu jocă ellu în affacerile interne alle Florentiei. După caderea regimulu Mediceiloru, cestiunea cea mai importantă era stabilirea unui nouu guvern. Din chausele primitivu se formara în fine două partide principale: un'a

vernulu, în alegeri și altele ellu nu mestecă de locu. Activitatea lui politică margini la rolulu de consiliariu și a portiu allu constituițiunei. Paralelu cu form'a politica urmă cea socială și Savonarola voiă să vedea Florenti'a mai libera, ci și venerabilă, morale și Precum în loculu vechiei constituițiuni, sesse alt'a nouă, astfelu voiă ellu că privinț'a morale să desradecineze Florentia și să redice alt'a nouă în ei. În multe privinție aveă dreptu în tulu acestu-a, dacă de essemplu cor jocurile de hazardu și luculu, car scaderile principale alle Florentiniloru pre acellu timpu și care nu arareori starea materiale a multoru familie. În punctulu acestu-a ellu era prea mai și unilateralu. Mai tote mesurile de privinț'a acestă ne descopere pre ad și rigorosulu calugaru. Chiaru și macele, de care se serviă pentru ajut scopulu său, sunt de valoare problema. Se întîllege de sine, că în prim'a l'forti'a cuventulu său de pre amvonu, ce să dîcemu, candu ellu provocă de

impedea navigatiunea in acestu anu-
 pu, acum nice de leacu nu se ivecu
 aici, si cu tote aceste calletorii, cari in
 Marte la 6½ ore demaneti'a au plecatu
 Pest'a, abie asta-di, in 9 Marte ser'a tar-
 voru poté s'oseasca la Giurgiu-Rusciucu.
 se-dara patru dille si trei nopti trebue
 s'ajunga se calletoresca, pentru ca din centrulu
 gariet' se ajunga asié d'cundu la p r a g u l u
 trei vecine. In patru dille si trei nopti poti
 letori asta-di lumea diumetate. Si-apoi
 se ne mai miramu, candu vedemu ca pre
 gantulu si in tota privinti'a comodulu va-
 ra „Tegethof“ abie se affia vre-o doue
 dille de calletori, si acesti-a inca sunt mai
 seama din tienuturile Dunarii de josu,
 tratu ca calletorii din Occidentu prefera
 calletori mai bine pre lini'a ferrata Leo-
 la-Cernauti-Iasi, decâtu pre lini'a directa
 Dunare, carea duredia cu septemanele.
 D'altmintrelea navigatiunea nostra pre
 nere este amenintata de concurenti'a unei
 de ferrate, carea in tempulu cellu mai de
 pre se va d'a comunicatiunei: Callea
 ferrata romana ce se construe pre malulu
 ngu aliu Dunarii si ajunge aproape pana
 Orsiava, preste 6—7 lune va fi gat'a si
 va da comunicatiunii. Romanii cea
 ca a sciutu se-si aduca liniel' alle fer-
 te pana la confiniel' Ungariei, era Un-
 ri'a cea mare si independinte, carea a
 astu milioane si milioane pentru construirea
 calli ferate inutile, nu se se emancipe
 vacillatiuni si negociatiuni si se ajunga
 la fapte, si intr'aceste noi inca si asta-
 utemu lipsiti de acea calle ferata, care
 ntru noi este una cestiune de vietia, si
 pe, daca? nu se va construi, ne va face
 perdemu si folosulu ce ni-lu offere cal-
 ferrata romana. Cu occasiunea p r o n c i a l i s a r i i
 confiniel'or militari mini-
 ri ne-au cercetatu unulu dupa altulu;
 Kerkapoly si Tisza ni-au promissu
 re cuventulu de onore ca ni voru face calle
 ferrata, in tocmai precum ni-a promissu si
 effort ca ni va face scole. Inse pre langa
 te intell'ile nostre, si cu tote ca se cerea
 la noi, ca fara amenare se invetiemu limb'a
 gria, totu-si pana acum Trefort n'a fo-
 in stare a ni tramitte baremi unu in-
 tatorlu unguru pentru scolele nostre pe-
 rali. Si-apoi totu-si se mai mira ca se
 legu pre aici deputati oppositionali.

Pre nesciute am alunecatu pre terrenulu
 politicu si specialminte am intratu in cestiu-
 na de limba si nationalitate, carea in con-
 tiele militari este asié d'cundu focariulu
 tatiunii. Acesti omeni de secl' incoce au
 germanisati sistematic; inse cu tote
 te ei n'au inclinatiune cãtra limb'a ger-
 ana, carea nu este limb'a loru materna. Ei
 cu viitoriulu loru are se li infloresca
 surrida numai in strinsa legatura cu un-
 ri. Ei sunt gat'a a face totu pentru ca
 cellu mai scurtu tempu se devina unguri
 lecti in limba si in fapta. (Se insiella
 Horn, séu ca a fostu insiellatu prin pa-
 re. Red.) Dar numai se nu li se impuna
 de magiara asié ca asta-di, candu li se
 pitta din partea auctoritatiloru publice

lu auctoritatele politice se dictedie legi mo-
 le severe? Este forte gressitu, ca voindu
 se va se introduce reforme pre terrenulu
 vane se apelleze la potestatea statului.
 besta esperintia trista avéa se o facea trei
 cle mai tardiu si Robespierre dictatorele
 volutionei franceze de la 1793, voindu a
 cretat unu nou cultu si o noua religiune
 Francia, prin suveranu's initiativa a con-
 statului. Scimu, ca nu au reessitu si ca au
 statu in modulu cellu mai tragicu, mu-
 du prin gilotina, aceea gressiela politica.
 Savonarola mai incercá inca si unu altu
 diulocu: ellu nu se multiamá simplu a
 mbate si a nimicel' corruptiunea, séu ceea
 l-be paréa immoralé, ci voia a pune si
 ce mai bunu in loculu lui. Din motivele
 ste-a se interessá forte multu pentru re-
 rmarca carnavalului, dandu-i unu caracte-
 r calugaroscu si asceticu, prin processioni,
 ntari de imne sacre, „jocuri sacre“ si alte
 travagantie nasoute din irritat'a fantasia
 garosca.

Mai caracteristicu ca tote, pentru rom-
 ma's sociale este auto-dafé-ulu, ce l'a-
 nise cu finea carnavalului 1496. Ellu pro-

scriitori unguresci, pentru a caroru tradu-
 cere nu se affia sufletu de omu in totu cu-
 prinsulu.

Si acest'a este a dou'a cestiune, despre
 carea amintissem la inceputulu epistolei.
 Deslucirile ce le-am primitu in acesta pri-
 vinti'a sunt cu atãtu mai pretiose si mo-
 mentose, cu câtu chiaru omeni din poporu
 sunt acei-a, de la cari le-am primitu.

Daca interesele generali alle Ungariei
 ceru regularea comunicatiuniloru si a re-
 latiuniloru nostre de commerciu cu Orien-
 tulu, atunci acesta necessitate devine im-
 perativa chiaru prin aceea, ca confiniel' mil-
 itari, cari in prima linia sunt aici interes-
 sate, s'au provincialisatu. Totu-de-un'a am
 fostu de parere, inse acum'a sum chiaru
 convinsu, ca asié numit'a cestiune de natio-
 nalitate in intrulu unui statu, si mai vertosu
 facia de granitieri cari in cursu de secl'
 au fostu tienuti in disciplina militara si asié
 nu formedia decâtu unu elementu revolution-
 nariu, — mai inainte de tote este una cestiune
 a saluteli si buneli stãri.

Daca inainte de ast'a cu siepte anni
 amu fi cantatatu a multiumi mai bine pre
 toti locutorii Ungariei atãtu in privinti'a
 administratiunii si justitiei, si a legislatiunii
 si guver. statului si mai vertosu in privinti'a des-
 voltãrii interesseloru economice, atunci cestiu-
 nea de nationalitate de buna seama n'ar
 mai esiste asta-di decâtu ca suveniru isto-
 rica, pre carea nice chiaru agitatorii cei
 mai temerari n'ar mai fi potutu-o galvanisá.
 (Era se insiella dl. Horn, carele se pare ca
 crede in materialismu, séu ca insu-si nu
 semte dulcet'a limbei nationali, pentru ca
 D-sa nu are. Red.) Acea multumire, dorere
 nu s'a acordatu la toti; acest'a trebue s'o
 recunosca si marturesca cu parere de reu
 chiaru si cellu mai infocatu magiaru. Cine
 se mai pote deci mirá, ca unele nationa-
 litãti tienu recompensa ce li se offeri, prea
 neinsemnata facia cu sacrificiulu ce se cere
 de la dinsele, ca adeca se se contopesca cu
 totulu in Ungari'a.

Trebue se cautãmu ca acesta convicti-
 une esacerbatoria se nu prinda radecine in
 anim'a acelloru nationalitãti. Spre ac-
 sta se recere cea mai mai mare inlesnire
 si dezvoltare a relatiuniloru nostre de com-
 merciu si comunicatiune cu Orientulu. Lo-
 cutoresi comitateloru confinarie sunt avisati
 a stãin cele mai strinse legature de com-
 merciu cu Bosni'a Romani'a si Turci'a. Mai
 inainte unu biletu de legitimatiune din par-
 tea auctoritatiloru militari locali erá de
 ajunsu spre a poté trece graniti'a asta-di
 inse fia-cine trebue se-si procure pasportu
 din Budapesta, pre care inse abie in cursu
 de mai multe lune pote se-lu capete, si acesta
 impregiurare este un'a d'intre cele mai mari
 pedece pentru dezvoltarea commerciului, etc.“

Ghierl'a, 15, Martiu 1874.

Domnule Redactor! In Nr. 16. a pre-
 tuitulu diariu ce redigeti se publicá unu
 estrassu d'in una scrissore privata, pre care
 nu-lu potu trece cu vederea si a nu-lu con-

vocasse si indemnasse pre tinerime se am-
 ble d'in casa in casa cerendu si culegendu
 tote obiectele care i se pareau obscene —
 numite anatem'a. Acellea erau destinate a
 fi arse pentru ca se nu mai pota reveni in
 possessiunea acelloru-a de la cari au fostu
 luate. Vechi'a datina de carnevalu de a
 aprinde in deosebite locuri focuri de bucu-
 ria, in diu'a din urma, a jocá in giurulu
 lui si a cantá cantece de carnevalu, i offeri
 occasiunea dorita. Ellu puse de se redicá
 unu statiu mare in forma de piramida si
 pre nise trepte, ce erau assiediate pana in
 verfulu ei se clasificara si se pusera in
 ordine tote acelle obiecte, cari le adunasse
 junimea. Intre acestea se affiau gramede de
 paie si alte materiale combustibile. Intre
 obiectele acellea se poteau vedé: luciuri de
 carnevalu, barbe false, masce, si costume
 diferite, obiecte de toaleta fameasca, sul-
 manuri, persu falsu, ape profumate si ole-
 iuri, invelitorie, carti de jocu, conuri, scan-
 dure pretiose de dame si de siacu, arpe si
 violine si alte instrumente de musica, carti
 de cuprinãu obscenu, carti de vragitorie, de
 magia si de „splicarea visurilor“ cu gra-

comitá cu câte-va observatiuni refrangãtorie
 finduca cuprinde in sine nesce invinuri ge-
 nerali indreptate in contr'a intelligintei ro-
 mane din Ghierl'a si din giuru.

Scriitoriulu epistolei private se incumeta
 a dice „ca romanii intelliginti din locu si d'in
 giuru si-au uitatu de totu ce e romanescu si
 nationale.“ Acest'a e accusatiune forte grava
 si deca a fi demustrata, ar fi apta de a in-
 sufflá ingrigire si mai mare decâtu cea
 essistenta asupr'a sortii si venitoriulu na-
 tionalitãti romane. Multiamita inse Atotu-
 potintelui, ca correspondintele vorbesce nu-
 mai ca se nu taca, si nu pote produce neci
 o dovéda si neci o fapta prin care ar poté
 demustrá ca romanii intelliginti si-aru fi
 uitatu de chiamarea loru, si-ar desconsiderá
 limb'a si datinele nationali si nu aru face
 totu ce li stã in potintia spre infloirea si
 promoverea culturai nationale. Correspon-
 dintele anonimu nu pote face credibilu com-
 municatulu seu prin atari fapte, din care
 s'ar vedé ca romanii intelliginti nu ar sprin-
 gini ori si ce scopu nationalu in câtu li
 permittu midilocenele materiali.

Scriitoriulu epistolei private dice mai
 incolo ca „deregatorii mireni incependu de
 la capu pana la coda intru tote passiescu
 dupa tactulu stapaniloru si tota nisuinti'a
 tientesce ca se nu cada in disgratia.“ Écca
 unu eulogiu pomposu facutu deregatoriloru
 romani din tagm'a miréna! E forte carac-
 teristicu ca daca correspondintele au voitu
 se vorbésca in ventu, pentru ce nu vorbesce
 si de „deregatorii preutiesci“ precum e epi-
 scopulu, canonicii si professorii institutulu
 teologicu de aici, care assemenea sunt de-
 regatorii tocmai ca si cei „mireni“? pentru
 ce arreta correspondintele atãt'a predilec-
 tiune cãtra deregatorii mireni si pre cei preu-
 tiesci i ignoréza?

Trebue se dechiaru categoricu si se
 afirmu apodicticu, ca scriitoriulu epistolei
 private voindu a defaimá pre deregatorii
 mireni, arreta cea mai crassa necunoscentia
 de cauza si se vede a fi condussu séu de
 susceptibilitati personali séu de o levitate
 puerila. Se vedemu dara câtu de neinte-
 meiat'a e assertiunea correspondintel'ni rela-
 tiva la deregatorii romani.

Pre totu territoriulu comitatulu Doboc-
 cei sunt 4 deregatorii romani cu sfera de
 activitaté propria anume: unu procuroru
 regescu, unu jude cercualu reg., unu jude
 la tribunalulu reg. si presiedintele judecator-
 riei orfanale a comitatulu Dobocci. Afara
 de judele de la tribunalulu, cei lalti 3 dere-
 gatorii sunt deodata si capi, adoca conduca-
 tori de câte unu officiu. Procurorulu si judii
 reg. sunt inamovibili si independinti in of-
 ficiele lor; sfer'a lor de activitate e re-
 gulata prin legi, pentru actele loru patrate
 in calitate officiala sunt respundietori numai
 conscientiei loru proprie si dispusetiuniloru
 legali. Activitatea presiedintel'ni judecatoriei
 orfanale inca e regulata prin legi.

Forté tare m'ar obligá dara correspon-
 dintele deca mi-ar demustrá ca ce intellige
 D-sa sub „disgratia“ si „tactulu stapaniloru“?
 In a cui disgratia pote cadé acellu-a, —

mad'a, — Morgant'a, novellele lui Boccaciu,
 art'a de a iubi alui Ovidu, collectiuni de
 cantece amoroze si productele lascive alle
 picturei si sculpturei. Se dice, ca unu ne-
 gotiatoru Venetianu ar fi promissu signoriei,
 pentru acelle obiecte 20.000 taleri. Intre
 strigatele si sbieretele de bucuria alle copii-
 loru luati in processiune si intre sunete de
 trombe se dede focu piramidei cu tortie ar-
 diende si astfelu ea se prefacé in cenusia,
 impreuna cu tote acelle obiecte pretiose, d'in
 cari erá compusa. Este invederatu ca Savo-
 narola se affia chiaru in cealalta extremitate
 a guvernulu Mediceicu, care li premersesse si
 numai astfelu se pote esplicá acesta fapta ne-
 pregetata. Ce este inse si mai admirabile si mai
 caracteristicu pentru infuinti'a morale, ce o
 essercitá Savonarola, câtu si pentru fanaticismulu
 partisaniloru sei este impregiurarea: ca ar-
 tistii cei mai renumiti ai Florentiei, precum unu
 Baccio della Porta, numitu si Fra-Bartolo,
 unu Lorenzo da Credi si altii, si-addussera
 de buna voia cadrele si desemele lor, cari
 le copiasse de pre natura nuda, spre a le
 da foculu!

Acestea sunt câte-va liniamente alle re-

care aterna numai de la lege si cum pote
 „passi dupa tactulu stapaniloru“ acellu-a,
 acarui'a sfera de activitate e cercumscrissa
 prin lege? Din aceste se vede apriatu, ca cor-
 respondintele neci idea nu are despre activi-
 tatea officiala a deregatoriloru justitarii si
 pentru aceea cu multu mai bine ar face
 deca s'ar occupá cu nesce lucruri mai utile
 pentru D-sa.

Permittu si me invoescu cu cea mai mare
 bucuria, ca d. corresp. se se ocupe cu fap-
 tele publico-politice a intelligintiloru romani.
 Bineveiesca a cercetá adunãriel' si conferin-
 tiel' comitatense si deca va observá ca ore
 care nu-si face datorintia, apostrofeze-lu si
 mustre-lu in publicu; inse a vorbi din unu
 anghiu obscursu si a respondi in termini
 generali nesce invinuri nedrepte in contra
 unei parti din intelliginti'a romana — nu e
 lucru cuvenintiosu si barbatescu.

Dreptu are corresp. candu dice ca „po-
 porulu geme si plange“ inse la acesta nu porta
 vin'a intelliginti'a romana din Ghierl'a si
 din giuru. Annii cei infertili nu i-amu pro-
 dussu noi, darile celle mari nu le-amu cre-
 statu noi pre cerbicea bietulu poporu, legea
 de usuraria libera nu e fructulu activitãtii
 nostre. Cu privire la acésta lege am de a
 insemná, ca chiaru si correspondintele ar
 ajutá la multi din poporu, deca (correspon-
 dintele) s'ar folosi in mesuru mai mica de
 bunatãtile liberei usurarie. Credu ca me
 pricepe D. correspondinte.

Scriitoriulu epistolei private se occupa
 si cu person'a directoriulu de la institutulu
 de correctiune de aci; bine face, inse la
 acesta trebue se observu, ca tocmai d. co-
 respondinte ar avé chiamarea, ca se reclame
 la loculu seu in contra nedreptãtiloru si il-
 legalitatiloru observate. Mai mare merite
 si-ar cascigá prin o atare portare barba-
 tesca, decâtu facia cu „passi'a turcoscu“ a
 tacé ca peticulu si apoi din unu coltiu ascunsu
 a suspicióná pre acei-a, acaroru fapte si ac-
 tivitãte nu le cunosce.

In fine rogu pre d. correspondinte ca de
 alta data se demustre prin fapte si in detaiu
 ce au intermissu séu ce au facutu reu in-
 telliginti'a romana de pre aici, pentru ca
 invinurile generali nu ajuta causei, ci nu-
 mai irrita spiritele, nutresou neincrederea
 si dau occasiuni la certe personali. Daca cor-
 respondintele are cunoscentia despre abu-
 suri comisse de preuti séu altu cine-va, aiba
 curagiulu de a le descoperi la locurile com-
 petinti si de siguru, culpabili nu voru re-
 mané nepedepãiti.

Dr. Vas. Popu.

Unde se fia resiedinti'a episcopiei de Ghierl'a?

Candu se ventillasse cestiunea atramu-
 tarii scaunulu episcopescu de Ghierl'a, unu cor-
 respondinte essisse in „Federatiunea“ cu
 proiectulu ca dora cetatea Gherlei ar poté
 fi acellu locu, carele se se desemne de re-
 sidentia episcopesca permaninte. — Dreptu
 ca cetatea (Castellulu) Gherlei e frumosu
 edificiu in sine si imposante la privirea d'in

formei sociale, ce Savonarola se incercá a
 intruduce in Florenti'a la 1495. Ellu diceá,
 ca Florenti'a va deveni adeverata „cetate
 divina“ si unu modelu de religiositate pentru
 Itali'a. Contrarii lui inse, cu preferintia te-
 nerii cavaleri nobili si libertini, numiti com-
 pagnaci si-bateau jocu, dicendu, ca ellu
 voieste se prefaca Florenti'a intr'o monastire
 si din ei calugari. Totu pre tempulu acellu-
 lu-a Savonarola nu intardiá a se ingrigi si
 in privinti'a economica, pentru binele popo-
 rulu. Pentru ca se organizeze misericordi'a
 publica, infintiá casa de imprumutu, unde
 fara alte procente, decâtu celle necesarie
 pentru spesele administratiunei, se imprumutá
 bani la seraci. Institutulu acestu-a respundeá
 atãtu de multu cerintelor poporulu, încãtu
 nu multu dupa aceea se mai infintiara inca
 doue filiale.

(Va urmá.)

afara. In timpii mai de de multu fusese locuinta privata, casarma si mai incoace se transformă in locuinta — casa de corectiune, — pentru criminalisti, pentru tote acestea potea si adaptata, numai de resiedinti'a eposesca, nu va fi apta neci candu. Au vorbitu si, precumu vedemu, mai vorbescu inca si asta-di multi despre lucrulu acestu-a, — dar candu aru avé informatiune detaliata despre acestu edificiu grand'osu, nimene d'ntre cāti scriu despre d'insulu si despre pusetiunea lui — credu că nu ar' dori ca episcop'i'a Gherlei sè se assiedie intr'unu locu cari neai decumu nu respunde chiamarei salle.

Ce comoditate, ce avantaju rogu-ve pentru unu episcopu pentru, unu personalu gremiale asià de numerosu s'ar potè sperà intr'unu locu cufundatu, unde mai nainte erà unu locu — si acumu periferi'a lui e incungiurata cu muri, aerulu inchisu si molipsitu, pusetiunea defavorabila in tota privint'i'a. Ceremu a une ori si nu scimu ce, — dice unu scriitoriu bes. stravechiu, ce, deca amu sci că cumu va fi lucrulu cerutu amu mai vre sè nu sè plinesca. — Cam asià sar' templà si cu noi candu regimulu vrendu sè-si platesca urechia, ni ar conferi cetatea Gherlei spre resiedentia episcopesca. — Deca vre ca sè recunosca dreptele pretensiuni, nu ni dee „cetate“ — ci mediulocosa radicarea unei resiedintie cuvenintose, fia in Gherl'a, in Siomeut'a ori in Bai'a-mare.

Dnii acestia credu că numai in Gherl'a si nu altu locu. Pentruce! Spuneti-ne, domniloru, ce venitoriu pote sè aiba Gherl'a — petioru de raiu? Ce avantaju pentru un'a resiedintia in unu locu, unde si ce avusse pana acum'a se pare a pierde. Ce prospectu in privint'i'a besericesca, ori nationale? Au potè-voru temporurle de facia sè ne mai magiarizare — deca vomu fi intre unguiri! nece de cumu, ci chiaru din contra, cu cātu ne vomu estrage mai tare cu atātu nesuintiele contrarie voru avé mai mare influintia. — Sè nu ne spargemu capulu cu loculu resiedintie — fia acellu-a ori si unde — că nationalitatea, relegiunea si beserica nu va scapatà nemicu, ori va fi episcop'i'a romana in Gherl'a, ori in Bai-a-mare. Ba chiaru demnitatea unei episcopie recere ca resiedinti'a sè-i fia in locu de frunte, in locu respundetoriu — in cetati principali, de insemnetate. *)

p. p.

De sub Ineu, in Martiu 1874.

„Videant Patres!“

In oppidulu St. Giorgiu, (Distr. Nasudului), inca de pre tempulu fericitulu Eppu Ioane Alexi un'a parte din poporatiune intetià cu staruntia ca prelanga parochulu locale sè aiba si unu capellanu.

Lassandu la o parte, că indemnatoriulu a facutu acest'a din invidia facia cu D lu parochu, (cà-ci a prevediutu, că acestu-a ca unulu ce iubesc adeverulu i vâ stâ in coste si nu va pote indeplini tote machinatiunile salle illicite,) in urma acesta intetire nu a fostu totu „viersulu cellu ce striga in pustia,“ — ci Pr. Sa Ioane Vanceia, inca Eppu allu Gherlei, li dede capellanu!

Acestu-a petrecu pana in ver'a trecuta totu in St. Giorgiu, candu morindu parochulu Ilvei-mice fu numitu acolo de parochu.

In tempulu petreceri salle in acestu oppidu a trebuitu sè suferu multu din parte superiorilor, cã-ci la indemnul idrei de susu — se appucà de parochu cu unele pretensiuni, ce nu i competià; (ba odata in-su-si acestu indemnatoriulu facu pre ad-

*) Sè ni permitta Dl. Corr. a-i observà că nu este lucru indifferente loculu de resiedintia allu episcopiei; sunt mai multe consideratiuni momentose, asià d. e. sè fia ore in Transilvani'a, sèu in Ungari'a? Sè fia acolo unde este cea mai mare parte a diocesiei sèu diocesanilor? Apoi deslegate odata aceste doue chestiuni, se cere si d'in punctu de vedere administrativu ca sè fia cātu se pote in centrulu diocesi; — celle lalte consideratiuni sunt mai multa secundarie. Noi am dori ca resiedinti'a episcopiei sè romana in Transilvani'a, intillegandu se acil resce, si territoriulu partiloru adnesse Red. fi

vocatulu capellanulu la cons. Gherl'a candu apoi si capetà una bunisiora preste nasu!)

Destullu eà acum'a loculu capellanulu e vacantu! Idr'a inse nu dorme, veghièza, — ea urdièsc noue intrige, — d'in cari potu urmà celle mai mari certe! — Scopulu acestui adeveratu monsturu e de a pune oppidulu, prin fractiuni si imparechiare, pedece, că asia sè nu se pota appucà de multu asceptatulu si urditulu lucru: — de cladiria unei beserice, carea sè respunda trebuintiloru poporatiunei acestui oppidu, despre care, — daca mi-adacu bine aminte, — se mai facusse amentire in „Fed.“ a. tr. unde totodata se desvelisse si unile maestre virtuti alle acestui omu. — Ellu adeca prin adunari ascunse, — ca liliacii, — indemna unii din partisanii sei, că acum'a sèu neci odata sè cera capellanu; cã-ci daca se va face beserica noua, nu voru capetà!

Ramificatiunile acestei intrige sunt multifarie; asià pre de o parte a se detrage d'in reputatiunea dlui parochu si protop., sub cuventulu, că nu pote aduce un ire intre fiii sèi cei suffletesci, pre de alt'a, cu ori ce pretiu a inchide callea de a deveni capellanu vre unulu d'in cei doi teneri theologi Gherlani, — Sangeorgeni d'ntre cari unulu din sinulu poporulu, insufla idrei temerea că va luminà poporulu de a se feri de idr'a, ce atata tempu l'a mulsu cu dreptu si fora dreptu!

De-si intrigantulu dâ lucrulu direptiune ascunsa, totu-si chiara e că adunandu-se cu vre o 10 sfatosi de ai sèi a hotaritu sè alerge in Gherl'a dupa capellanu. Suplica, — (rectius — incusa contra dlui protop. că „nu-si pote implini tote datoritielle salle atātu catechetice facia cu scol'a, cātu si facia cu poporeni“ — cea mai infama mentiuna, cã-ci ne-obo-sel'a lui e prea cunoscuta) — au substernutu-o la forurile competinte.

Desfasurandu lucrulu cum stâ in fondulu lui — nu dorescu alta, decātu ca Vener. Parinti consistorialisti se iee notitia despre acestu actu, cã-ci mass'a poporeniloru respec. nu scie nemica de pasii facuti in numele lor; ba se vorbesce apriatu in ori ce parte, a acestui oppidu de cãtra toti omieni neinteressati, că nu voru se ad-duca capellanu pana candu va absolvi unulu d'in cei 2 theologi; sè bage dara bine do sèma sè nu dee multa ascultare celloru ce veniu si ceru in numele intregi popor. d'in anumite scopuri egoistice; ca nu, satisfacundu-se ascunsele lor scopuri sè se dee inse la certe uritose si la fractiuni mari in acestu oppidu, ca nu cum-va capellanu nou — venit sè fia in trist'a pusetiune d'a audî cuvintele: „de ce la noi ai intratu, candu, aveamu si noi din satu;“ (acestu versurellu lu recomandam attentioni „Gurei Satului.“ R.)

Aristide!

VARIETATI.

(Anticitati Romane.) Langa satulu Vusieticiu, situatu pre dominiulu principulu Lippe-Schaumburg, nisce lucratori affara mai multe anticitati Romane. Una parte d'ntre aceste ajunsera in man'a gardianulu P. Horvat, era cealalta parte in possessiunea directorelui dominialu Kapp. La cererea dlui Vasaricecu, care fu impoternicitu din partea museului, d. Horvat donà parte a museului nationalu, si chiaru si d. Kapp tramisese parte a museului, notificandu totu-odata principulu Schaumburg-Lippe acesta fapta a sa; se spera că principule nu se va oppune. Pana acum au intratu in possessiunea museului 165 bucati monete de bronzu de pre tempulu imperatoriloru romani Gallienu Valerianu I. si II., si de pre tempulu lui Filippu si allu imperatricei Salome, adeca din periodulu celloru trei-dieci de tiranni; afara de aceste una bucatu de auru de pre tempulu lui Gallienu, una veriga de argintu una paruchia cercei de auru cu petra verde, una camèa unicilora carea reprezenta unu capu de Medusa, si in fine una catona de argintu in form'a unui sierpe.

(Calle Buna!) Societatile de asse-

curatiune „Versich. Bank“ de Vienn'a si „Versich. Gesellschaft“ de Pesta, incetara d'a mai functiona — adeca ce potu „Daci'a.“ in timpu atātu de scurtu! Intreprinderi industriale si Romani'a va scapà d'a fi tributaria strainiloru. Fabrica de prim'a necessitate, fabrica de ferru, de harthia, etc. sè-se infintiedie, că este rusino că Romani'a sè cumpere pana si cuniele de ferru, pana si custur'a cea mai ticalosa totu numai de la straini.

(Unu nasu fenomenalu.) — G... care are unu nasu fenomenalu, este invitatu la unu balu; ser'a, candu se presinta la intrare, servitorulu l'opri dicendu-i:

— D-lu aru trebui sè-si lapede nasulu, cã-ci balulu nu este mascatu.

(Dorerea conjungala!) — D-na R... perdù pre barbatulu-seu de curendu. Ecce in ce modu si-espresse dorerea pre momentulu lui: — Adio, sermanulu meu amicu! E forte tristu a fi seperati; dara cellu pucinu sunt liniscita, cã-ci sciu unde petreci noptile, si dara... n'amu nici o grige.

(Furtu.) Din vechi'a collectiune numismatica a societat. „Matica Stovenska“ din Turóc. Sz. Márton s'au furatu in dillele de la 9—11 a lunei cur. mai multe obiecte. Anume: 96 monete de auru, 6 ruble de platinu 102 bucati de cãte doi flor. in argintu 100 monete de arg. 15 talleri, si alti bani mai merunti d'in secl. XIV—XIX. Directiunea „Maticei“ promitte premiu de 500 fl. cellu ce ar descoperi nu numai pre fur, ci si obiectele rapite.

(Scandalulu d'in Mitropolia) Unu scandalu nepomenitu se face, si strabate in tota societatea cu repeditiune electrica, in cātu nu mai este omu in Bucuresci care sè nu intrebe pe cellu ce intalnesc: Ce s'a mai descoperitu? — Ai cititu scriasoarea diaconului? — Adeveratu sè fie că Mitropolitulu sciea de acelle masine? ect. lucruri cari ar degradà pre unu peccatosu mireanu necum.... Unii pretindu că lucrulu s'ar fi cocolosindu ceea ce ar fi spre mare scadere a magistraturei nostre.

Jurnalele Romane vorbescu despre asemenea odiosa crima si nimeni nu dâ unu Comunicatu spre stemperarea cellu pucinu, a curiositati publice.

Acum tote intrebarile se facu in giurulu acestei idei: Sciea Mitropolitulu de aceste masine de calpuzanu cã essistu in Sant'a Mitropolia? — Si in adeveru cã acesta intrebare este terribile.

Noi nu cutediamu inca sè publicamu nisce ciudate explicatiuni ce ni s'au ramissu, de cãtra unu clericu negresitu, pentru cã anonimulu este bizaru.

Ar trebui sè mërga repede acestu processu, pentru cã scandalulu a trecutu peste tota rescòla.

Este fãra nume, in nepotintia a se calificà, desgustulu ce se simte candu se aude din gur'a unui macellariu, preocupetu etc. la ivirea unei lire: „O fi d'alle Mitropollei mè! — Si atatea sarcasme, derideri, glume scandalose, asupr'a acestei nenorocite impregiurari.

(Diario Noue) Sunt cate-va dille de candu apparura in Bucuresci „Nou'a Gazeta“ „Curierulu financiaru.“ si „Desceptarea.“

„Noua gazeta“ nu face politica: ea se occupa de intreprinderile industriale, de istori'a universale si de educatiunea nationale, Editur'a si administr. d-lui Al. D. Orèscu. Cursulu de intreprinderi industriale esse la 10 alle facarei lune cursulu de istoria la 20 alle lunei, era cursulu de educatiune nationale la finele lunei. Aceste cursuri tienu trei anni socotindu-se annulu diece lune. Pretiulu 3 lei 50 bani.

„Curierulu financiaru“ appare Joi'a si Dominec'a, sub directiunea d-lui M. Minovicu. Pretiulu 24 lei pre unu, annu era pre unu diumetate annu 14 lei.

† (Necrologu) Alessandru Fodoru fostu parochu allu Margaului, dupa unu indelungata morbu de plamani, au repausatu in Domnulu, inca la 9 Jan. a. c. in allu 32 annu allu vietie si 8 allu preutiei salle. Fia-i tiarrin'a usiora! — I. C.

(DD. Cesare Bolliacus si Grigoriu Ventura) deputati in camer'a Romaniei

sunt numiti membri, cu titlu onorificu comitetulu generale de teatre inlocu pre DD. Alessandru Odobescu si Nic. Negri, demissionati.

(D. Colonelu Paullu Zagane) fostu questor allu Camerei deputatiloru maniei si officiaru la militie, pentru insultasse greu (palmuise) pre officiaru de servitiu la Camera, in 9/21. I. a. c. si pentru cã refussasse a da factiune cavalleresca, au fostu trassu judecata inaintea Consiliulu de resbellu, decise in unanimitate cã colon. Zagane trebbe stersu d'in lista officiariloru pgressiela in contr'a onorei. Unu decretu formu allu principulu domnitoriu, au emissu cu dat'a 6 Mart. a. c.

(Dl. P. S. Aurelianu) eruditul laboriosulu Directoru allu scolei de cultura (de la „Ferestreu“ langa Bucuresci) cavalleriu allu legiunii de onore, este arisatu prin decretu domnescu, a portà semnele ordinului Franciscu-Iosifu I, se conferira prin M. Sa imperatulu-regge Austro-Ungariei.

(Societatea „Pestru Maior“) va tiené Dominoc'a venitoria, 29 Marte siediinta publica impreunata cu produc literarie si cantari nationale. Program speciale se va publicà in numerulu nitoriu.

(Avisu si Rogare.) Comitetu care — din incredintiarea tinerimei romine Budapest'a — a arrangiatu la 12 rariu n. 1874. Balulu romanu de fiindu destinatu venitulu curatu allu intreprinderi societatii „Petru-Maioru“, luasse libertatea a rogà pre mai multi dni din diferite tienuturi locuite de romani cã sè binevoiesca a collectà offerte in favorea susamentitulu scopu.

Ni luamu acù libertatea a rogà pre acci pl. t. dni cari primira atari impotenciri de collectare, ca cellu multu pãut 15 aprile n. a. c. sè binevoiesca — sub ce impregiurare — a ni le retramite adres'a: Ioane Ciocanu, (Stationsgasse 29,) ca socotele sè-le petemu inchià publicitati, era venitulu curatu sè-lu tomu usintà la loculu destinatiunii salle Budapesta, 15 n. 1874. — In numele titulu arangiatoriu: Gavrilu Mihai jun. mp. presied.

Sciri mai noue.

Vinn'a, 15. Marte Comissiu confessionalu a camerei boeriloru, in asta-di desbaterile generale. Episcopi Färster si Zwerger au dechiaratu cã voiescu a luà parte la desbaterile ciale. Eppulu Wiery nu s'a alaturatu acestu passu allu loru.

Vienn'a, 18. Marte. Fiindu cã ni'a ferrata de junctiune, Trencinu-Tripavi'a, este assecurata, concessiune callii fer. de pre Vallea Vagului au mitu anticipative in Berlinu capitalu necessarie pentru construdirea linie principale Tirnavia-Trencinu. Contracturile in asta privintia sunt dejà inchise.

Versallia, 17. Marte. Adunatiune nationala pertractà differitele emendamente adusse cu privire la legea de contributiune. Intre aceste emendamente se acceptà unulu, prin care se redica contributiunea de pre trentu cu povora si de pre marfurile ce se tiei prin tierra. Dara propunerea dupa cã statulu ara vé substrage ore-cari sunt din diurnele deputatiloru si din salari officialiloru — s'a respinsu de majoritatea adunarei.

Constantinopole, 18. Marte. Atitudinea politica a mare-lui vizir facia de principate nu afflã consensu mentulu poteriloru garanti, cari sunt grigite cã va provocà complicatiuni seriose inutile.

ALESSANDRU ROMANU

Propriet., edit. si red. respundiet.